СТАНОВИЩЕ

от доц. Евгения Кунчева Димитрова, д.м.

Медицински университет – Плевен, Факултет „Здравни грижи”,

катедра „Сестрински терапевтични грижи”

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен **'доктор'**
професионално направление *„ Обществено здраве”*
докторска програма *„ Управление на общественото здраве”*

Автор: Деница Иванова Димитрова

Форма на докторантурата: редовна форма

Катедра: „ Социална медицина и организация на здравеопазването” – ФОЗ, МУ – Варна

Тема: ЗНАНИЯ, НАГЛАСИ И ПРАКТИКИ, СВЪРЗАНИ С АНТИМИКРОБНАТА ЗАРАЗЕНОСТ В ДЕРМАТОЛОГИЧНАТА ГРИЖА

Научен ръководител:
Проф. д-р Клара Докова, д.м.

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Представеният комплект материали на хартиен и електронен носител **е** в съответствие Правилника за развитие на академичния състав на МУ- Варна.

Ас. Деница Димитрова е родена на 7.04.1982 г. Към момента има над 20 години трудов стаж, от които 13 години като кинезитерапевт в Мед.център „Медика-Албена“ - Варна, Ейнджъл Фейс салони за красота“ ООД, Варна и „Скин лайн Варна“ ООД.

Ас. Димитрова 3 години работи като управител на“ Салон прет а порте“ ООД, Варна, а от м.05.2016 г. и до момента е управител на „ТИП ГРУП“ ЕООД гр.Варна.

През 2004 г. докторантката завършва ОКС „Бакалавър“ по специалността „Кинезитерапия“ на Русенския университет „Ангел Кънчев“, а през 2005 г. и ОКС “Магистър“ на същата специалност в споменатото по-горе учебно заведение. През 2014 г. завършва ОКС „професионален бакалавър“ по специалността „Медицински козметик“.

От 2014 година ясно се забелязва стремежа на ас. Димитрова към преподавателската работа. След конкурс тя е назначена за преподавател по практика, в Медицински колеж към МУ – Варна за студентите от специалност „Медицински козметик“, където работи и до момента.

2. Актуалност на тематиката

Световната здравна организация определя антимикробната резистентност (АМР) като приоритетна заплаха за общественото здраве, тъй като резистентните инфекции водят до повишена заболеваемост, смъртност, удължен болничен престой. Това увеличава финансовата тежест върху здравните системи. Много често срещани кожни заболявания, например: „акне вулгарис“ , са свързани с употреба на локални или системни антибиотици, особено при юноши и млади хора. Честата и продължителна употреба на антибиотици може да доведе до резистентни щамове и до промени в кожния микробиом. Поради това те трябва да се разглеждат не само като

дерматологичен и естетичен проблем, но и като състояние със значение за общественото здраве и за профилактика на АМР. Основни фактори за неефективната употреба на антибиотици са: самолечението, занижен контрол на инфекциите в козметичната практика и др. У нас данните също показват висока употреба на антибиотици и недостатъчна информираност относно тяхното действие. При това действащата нормативна уредба, регламентираща дейността на козметичните салони, е разработена преди повече от три десетилетия и не отразява в достатъчна степен съвременните концепции за превенция и контрол на инфекциите, управлението на риска и ограничаването на АМР .

3. Познаване на проблема

Ас. Димитрова познава много добре състоянието на проблема и чрез критичен анализ осъществява творческа оценка на достъпната литература по проблема.

Синтезът на данните за кръстосаните инфекции в козметичната и дерматологичната практика показва, че рискът от АМР не е теоретичен, а е подкрепен от емпирични наблюдения за контаминация на инструменти, продукти и повърхности. Очертават се и конкретните пропуски по отношение на знанията и поведението на младите пациенти и козметичните специалисти. Особено внимание е обърнато на проблема в международен аспект - СЗО приема Глобален план за действие срещу АМР, а Европейският съюз прилага собствен план, като препоръчва на държавите членки: стриктен контрол върху продажбата на антибиотици, национални програми за рационална употреба и обществени кампании за осведоменост. У нас е приета Национална програма за действие срещу АМР (2026–2029), на която първата цел е да се увеличи осведомеността на населението по въпросите, свързани с АМР и прекомерната употреба на антибиотици.

4. Методика на изследването

Основната цел на настоящото изследване е да се анализират двата аспекта на връзката между АМР и дейността на козметиците:

- Да се проучат знанията, нагласите и поведението на младите хора с акне по отношение на самолечението с антибиотици, с оглед идентифициране на потребности от обучение и повишаване на информираността относно АМР.
- Да се проучат знанията, нагласите и професионалните практики на козметиците, свързани с контрола на инфекциите и превенцията на антимикробната резистентност в дерматологичната грижа.

Методиката на изследването предвижда комплексно социологическо проучване с използването на анкетен метод, документален метод и статистически методи. Първичните данни са въведени и подготвени за анализ в MS Excel, а статистическата обработка е извършена със софтуера IBM SPSS Statistics, версия 23. Графичното представяне на резултатите е осъществено с помощта на MS Excel.

Предвидената методика отговаря на целите на проучването и евентуално постигане на отговор на работните хипотези, изказани в разработката.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Дисертационният труд „Знания, нагласи и практики, свързани с антимикробната заразеност в дерматологичната грижа" е структуриран според изискванията за този вид научна работа. Съдържа 165 страници и е онагледен с 8 таблици, 26 фигури и 2 приложения.

В глава Първа „Литературен обзор", докторантката в прави критичен анализ на достъпната литература по проблема. Дава определение на основните понятия в

разработката, убедително доказва актуалността на проблема в световен мащаб в т.ч. и в България. Установява основните причини за появата АМР. Доказва, че АМР в комплексен проблем, който изисква интегриран, единен подход – „Едно здраве“, разглеждащ здравето на хората, животните и околната среда като взаимосвързани елементи. Подробно разглежда глобалните инициативи и препоръки за борба с АМР на СЗО, ООН и Европейския съюз. Задълбочено е проучена и нормативната база по проблема и у нас – Национален план за действие срещу резистентността и действащата в момента Национална програма за противодействие на антимикробната резистентност. Докторантката разглежда и връзката на АМР с грижите за кожата и то по-специално при акне, като вниманието е насочено към младежката аудитория и нейното поведение при това заболяване (самолечение с антибиотици,стремеж към бърз ефект поради високото психо-социално значение на заболяването). Сериозно е обърнато внимание на кръстосаните инфекции и антимикробната резистентност в козметичните салони. От проучената литература докторантката установява, че контрола на инфекциите и АМР в козметичния сектор е интердисциплинарен проблем на границата между общественото здраве, професионалната етика, регулацията и управлението на качеството. Описани са както международните изисквания и препоръки за превенция и контрол на инфекциите, касаещи козметичните салони, така и нашата нормативна база, като е направен критичен анализ за регулаторните различия при прилагането на стандартните предпазни мерки в различни страни – Нидерландия, Великобритания и пр. В заключение докторантката доказва, че АМР е призната глобално като една от най-големите заплахи за общественото здраве през XXI век.

В глава Втора „Цел, задачи и методика на проучването” подробно е разработена методологията на проведено изследване, влючваща цел, задачи, хипотези, постановка и етапи на проучването.

В глава Трета „ Резултати и обсъждане” – в 5 подточки докторантката представя резултатите от своите проучвания.

Ас. Димитрова проучва знанията и нагласите, честотата и моделите на самолечение с антибиотици при кожни проблеми сред младите хора в България. В проучването са обхванати 234 души на възраст от 18 до 35 г. Направена е социо-демографска характеристика на изследваните лица. Установява статистически значима асоциация между самооценката на типа кожа и статуса на акне на участващите в проучването младежи. Доказва психосоциалните последствия от заболяването и установява статистически значима връзка между наличието на акне и нивото на тревожност, както и между наличието на акне и чувството за самота т.е. това е вероятна причина за влошаване на качеството на живот на целевата група.

Във втората част докторантката проучва знанията, нагласите и практиките на козметиците, свързани с контрола на инфекциите и АМР в козметичните салони в България. Обхванати са 256 практикуващи козметици в страната, направена е тяхната социо-демогррафска характеристика. Ас.Димитрова проучва и информираността на козметиците относно риска от инфекции и АМР, свързани с професионалната им дейност. Резултатите от оценката на информираността на целевата група очертават висока самооценка на информираността, но с пропуски в теоретичните знания, които имат пряко значение за практиката.

Докторантката обръща специално внимание на отношението на козметиците за спазването на правилата за асептика, дезинфекция и инструментално боравене в тяхната практика; познаването и правилното използване на дезинфектанти и лични предпазни средства. Особено внимание заслужава фактът, че повече от половината респонденти (53,8%) не са ваксинирани срещу хепатит В, което ги поставя в повишен риск от професионално заразяване при инциденти, свързани с експозиция на кръв и други потенциално инфекциозни биологични материали. Особено внимание заслужава проучването на професионалните практики, свързани с превенцията на АМР.

В обобщение, практиките на козметиците демонстрират високо ниво на ангажираност към прилагането на хигиенни и антисептични мерки, но същевременно разкриват ограничен достъп до структурирано обучение по антимикробна резистентност.

В третата част докторантката прави анализ на резултатите от собствените си проучвания. Тя подкрепя получените от нея резултати със получени сходни резултати от проучвания от Балканския регион, Западна Европа, държави от Източното Средиземноморие, Близкия изток и др. Резултатите от настоящото проучване показват, че темата за АМР остава недостатъчно застъпена в обучението и оценката на знанията на козметиците, както у нас, така и в международен аспект . Установените пропуски предполагат, че част от козметиците не разполагат с необходимата основа за оценка на връзката между неправилната употреба на антимикробни средства, контрола на инфекциите и риска за общественото здраве. Особено внимание заслужава подробното описание на практиките, свързани с контрола на инфекциите и АМР в козметичните салони, както и препоръките на СЗО и CDC.

Систематичният преглед на международните и националните документи в следващата част показва, че превенцията и контролът на инфекциите в козметичните услуги все по-често се основават на интегриран и риск-базиран подход, обединяващ хигиенни изисквания, професионална компетентност, организационни стандарти и регулаторен надзор. Независимо от различията в националните подходи, разгледаните международни насоки последователно подчертават значението на стандартните предпазни мерки и обучението на практикуващите.

В последната част ас. Димитрова описва задълбочено основните ограничения и силни страни на собственото си проучване, например: липса на регистър на козметиците в България, използването на самооценъчни въпросници и пр. Много силна страна на изследването е неговият комплексен характер, която вкл. систематичен преглед на научната литература, международните препоръки, официалните документи и националната нормативна уредба с две самостоятелни количествени проучвания сред ключови целеви групи – млади хора и професионални козметици. Друга силна страна е интегрираният подход към проблема, който обединява в единна изследователска рамка честотата на акне, самолечението с антибиотици, контрола на инфекциите в козметичните услуги и антимикробната резистентност.

глава Четвърта „ Изводи, приноси и препоръки" - съгласна съм с изведените от докторантката 11 основни извода в края на дисертационния труд.

Направени са препоръки към законодателя, висшите медицински училища и БАПЗГ, МЗ и РЗИ, здравнообразователните институции и професионалните козметици, към здравните институции и специалистите по обществено здраве, които биха

повишили ефективността на продължаващото обучение на козметиците у нас и повишили безопасността за пациентите, използващи техните услуги.

Съгласна съм с посочените в работата основни приноси на дисертационния труд с теоретичен и практико-приложен характер.

6. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Ас. Димитрова е представила 2 публикации във връзка с дисертационния труд, от които 1 в списание Social Medicine 2023; 31(1): 11–19 и 1 в Scripta Scientifica Salutis Publicae. 2026; 12. Статиите отговарят на изискванията за научно-публикационна дейност.

Цялостната работа на ас. Димитрова е доказателство за нейните възможности за осъществяване на самостоятелна научна работа. При разработване на дисертационния си труд докторантката демонстрира съзнателност, целенасоченост и безпристрастност при провеждане на проучването и спазване принципите на научната етика.

След задълбочен анализ на разглеждания дисертационен труд нямам критични бележки към докторантката:

7. Автореферат

Авторефератът е структуриран според изискванията, съдържа 68 страници и отразява основните резултати постигнати в дисертацията.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника на МУ - Варна.

Дисертационният труд показва, че докторантката Деница Иванова Димитрова притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност „Управление на общественото здраве", като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Предвид горе изложеното, убедено давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор"** на ас. Деница Иванова Димитрова, докторант в докторска програма по „Управление на общественото здраве".

Заличено на основание чл. 5, §1, б. „В" от Регламент (ЕС) 2016/679

26.10.2026 г. Изготвил становището:

(доц. Е.Димитрова, д.м.)